

Bölgesel Çevre Merkezi REC TÜRKİYE

AB Çevre Müktesebatı

Kerem Okumuş

Özel Sektör Programları Yöneticisi

BÖLGESEL ÇEVRE MERKEZİ
REC Türkiye

AB Çevre Müktesebatına Uyum

Müzakere Süreci Nedir?

- AB ile katılım müzakereleri (?) ~~X~~ katılım sürecinin planlanması
- Türkiye, AB çevre müktesebatının tümünü uyumlaştırmalı ve uygulamak zorundadır.
- Müzakere edilecek tek husus, uygulama takvimi ve geçiş süreçleridir.
  - Mevzuat Uyumlaştırma Takvimi
  - Uygulama Planı (kurumsal ve idari kapasitenin oluşturulması)
  - Yatırımların yapılması (geçiş süreçleri)

AB Çevre Müktesebatı

- AB Çevre Müktesebatı Yapısı
  - Avrupa Antlaşmaları (... , Maastricht, Amsterdam, Nice)
  - İkincil Hukuk
    - Yönergeler (Direktif)
    - Tüzükler (Regulation)
    - Kararlar (Decisions)
  - Avrupa Birliği Adalet Divanı İçtihatları
  - AB'nin Taraf Olduğu Uluslararası Antlaşmalar

AB Çevre Müktesebatına Uyum

- Çevre başlığı altında yer alan Avrupa birliği yönergeleri, gerek 300'ü bulan sayılarının fazlalığı gerekse kapsamlarının genişliği açısından Avrupa Birliği Müktesebatının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.
  - Bugün, üye ülkelerde yürürlükte bulunan çevre mevzuatının %80'i Brüksel'de kararlaştırılmış mevzuatlardan oluşmaktadır. Karar alma süreçleri başkentlerden Brüksel'e kaymıştır!
- Söz konusu yönergelerin, yeni çıkarılacak veya revize edilecek yasa ve yönetmelikler ile Türk Mevzuat Sistemi'ne yansıtılması tam olarak uyumun sağlanması için yeterli olmayacak olup, söz konusu yönergelerin yansıtılmasını müteakip başarılı bir şekilde uygulamaya geçirilmesi de gerekmektedir.

AB Çevre Müktesebatına Uyum

AB Çevre Mevzuatının Yapısı:

1. **Yatay Yönergeler** (Çevresel Etki Değerlendirme, Çevresel Bilgiye Ulaşım, vb.)
2. **Hava Kalitesi Yönergeleri** (Hava Kalitesi Çerçeve Yönergesi, vb.)
3. **Atık Yönetimi Yönergeleri** (Düzenli Depolama, Tehlikeli Atık, Atık Yağlar, Ambalaj ve Ambalaj Atıkları, vb. Yönergeler)
4. **Su Kalitesi Yönergeleri** (İçme Suyu, Kullanma Suyu, Yüzey Suları, vb.)
5. **Habitat/Doğa Koruma Yönergeleri** (Nesli Tehlikede Olan Canlılar, Habitat, vb.)
6. **Sanayi Kaynaklı Kirliliğin Önlenmesi ve Risk Yönetimi** (Entegre Çevre Kirliliği Kontrol ve Önleme Yönergesi, Büyük Yakma Tesisleri, SEVESO, vb.)
7. **Kimyasallar ve GDO'lar**
8. **Gürültü Kirliliği**
9. **Nükleer Güvenlik ve Radyoaktif Kirliliğin Önlenmesi**

AB Çevre Müktesebatına Uyum

- Mevzuat Uyumunu
- Uygulama
- Yaptırım (haksız rekabet!)

AB Çevre Müktesebatına Uyum

- Kamu ve özel sektöre getireceği mali yük nedeni (70 milyar Euro) ile tarım ile beraber çevre en zorlu müzakere başlıklarından birisi olacaktır.
- Diğer başlıklar altında yapılacak tüm uyum çalışmalarının (ulaştırma, tarım, sanayi, iç pazar, vb) AB çevre müktesebatı ve “Sürdürülebilir Kalkınma” ilkeleri ile çelişmemesi ve sektörel entegrasyonun sağlanması gerekmektedir (1998 Cardiff Zirvesi Kararları).
- AB çevre mevzuatına uyum için sadece özel sektörün işletme maliyetleri hariç 20 milyar Euro’luk teknolojik ve altyapı yatırımı yapması gerekecektir (6. ve 7. Çerçeve Programları).
- Ayrıca, yatırım harici şirketlerimizin kurumsal yapılanmasında önemli yönetsel değişiklikler ve buna bağlı ek maliyetler (personel eğitimi, raporlama, uzman istihdamı, vb.) ortaya çıkacaktır.

AB Çevre Müktesebatına Uyum

- Bu mali yükün finansmanı için özel sektörün AB fonlarından doğrudan hibe desteği alması mümkün değildir!
- **Özel sektör için en önemli sorun bu finansman ihtiyacının nasıl karşılanacağıdır.**
  - **Özel sektör, AB çevre müktesebatına uyum için yapacakları tüm yatırımların finansmanını ya kendi öz sermayelerinden yada ulusal/uluslararası finans kuruluşlarından karşılamak zorundadır.**
- AB ülkelerine ihracat yapan büyük ölçekli şirketlerimizin AB çevre mevzuatını takip etmek ve gereken hazırlıkları yapmak konusunda belirli deneyimleri ve imkanları bulunmaktadır.

Ancak KOBİ'ler ?

AB Çevre Müktesebatına Uyum

- KOBİ'lerimizin mali yapıları, kısıtlı imkanları göz önüne alındığında, AB çevre mevzuatına uyumun getireceği sorunları orta vadede dahi aşmalarının çok zor olduğu ortadadır.
- Ulusal banka ve finans kuruluşları KOBİ'lerin çevresel yatırımlarının finansmanı için uzun vadeli proje finansmanına yönelik hizmet sunmaları gerekmektedir.

- KOBİ'lere yönelik ilgili bilgilendirme ve teknik desteğin verilmesi mutlaka sağlanmalı ve kapasite geliştirici projelerin fonlanması gerekmektedir. (AB Katılım Öncesi Mali Yardımlar (IPA), KOSGEB, Sanayi Odaları, Sektörel Dernekler vb.).

AB Çevre Müktesebatına Uyum

- AB çevre müktesebatına uyum sağlamayan şirketler sözkonusu mevzuatların uyumlaştırılması ve uygulamaya sokulması ile sadece ihracat değil artık Türkiye içerisinde de faaliyet yapamayacak bir duruma gelecektir.
  - cezalar ve kapatmalar ile karşılaşılacaktır!

AB Çevre Müktesebatına Uyum

- AB çevre mevzuatına uyum için mutlaka düzenleyici **sektörel etki analizlerinin** yapılması ve uyumun getireceği mali ve idari yükümlülüklerin belirlenmesi ve bu analizlerin **mikro ölçekte** şirketlerde uygulamaya sokulması gerekmektedir.

Sektörel Etki Analizleri:

- Uyum maliyetinin hesaplanması
- Hangi alanlarda ne kadar geçiş süreçleri ve istisna?

AB Çevre Müktesebatına Uyum

- Müzakerelerde sadece ağır yatırım gerektiren yönergelerin uyumu için geçiş süreçleri alınabilmektedir. Özel sektörün önceden bilinçlendirilmesi ve ortak bir görüşün oluşturulması bu süreçlerin gerçekçi bir şekilde belirlenmesi için çok önemlidir.
  - Bilgilendirme değil çok taraflı diyalog toplantıları/çalışma grupları!

AB Çevre Müktesebatına Uyum

Ağır yatırım gerektiren yönergeler:

Örnek: Entegre Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Yönergesi

- Sanayi kaynaklı kirliliğin önlenmesi için hava, toprak (atık dahil) ve su kalitesinin korunması
- Sanayinin hava, toprak ve su kalitesinin korunması için yetkili kurumlar tarafından belirlenen emisyon limit değerleri altında üretim yapması
- özellikle En Uygun Teknikler (BAT) uygulaması yoluyla kirlenmeye karşı olası tüm önleyici tedbirleri almak zorundadır, (BAT reference documents)
- önemli hiçbir kirliliğe neden olmamalıdır,
- atık üretiminden kaçınmalıdır (atık yönetimi hiyerarşisi 75/442/EEC Atık Çerçeve Yönergesine uygun olarak izlenmelidir),
- enerjiyi etkin kullanmalıdır,
- kazaların önlenmesi için gereken tedbirleri almalıdır,
- kirlenme riskinden kaçınmak için işlemlerin durdurulması ve uygulama alanının tekrar güvenli hale getirilmesi için gerekli önlemleri almalıdır
- düzenli raporlama ve bilgilendirme

AB Çevre Müktesebatına Uyum

Entegre Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Yönergesi

Polonya Örneği:

Toplam Maliyet: 6.3 milyar Euro

- Yönergeye uyum için, eski teknolojilerin kullanıldığı 4000 tesisin modernize edilmesi veya faaliyetine son verilmesi gereklidir. Bu maliyetin katılıma kadar karşılanması mümkün olmadığından 2010 tarihine kadar geçiş süresi talep edilmiştir.
- 2007 tarihine kadar ilgili direktifle uyumlu olmayan işletmelerin, uyumuna ilişkin bağlayıcı bir takvim verilmesi koşuluyla 2010'a kadar geçiş süresi verilmiştir.

Diğer Örnekler:

- Estonya: 1,4 milyar Euro
- Letonya: 715 milyon Euro

AB Çevre Müktesebatına Uyum

Entegre Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Yönergesi

Türkiye için Tasarlanan Uyum Projeksiyonu:

Toplam Maliyet: 14 milyar Euro

Yeni sanayi tesisleri / mevcut sanayi tesisleri

- Uyum için planlanan geçiş süresi 7 yıl (2014 + 7 = 2021)
  - Uygulama ve Yatırım Planlaması
  - Sektörel Uyum için Zaman Çizelgesi

AB Çevre Müktesebatına Uyum

Müzakere süreci ve yapılması gerekenler:

- Bütün AB mevzuatını içeren mevcut durum ortaya konmalı ve yapılması gereken değişiklikler için bir yol haritası ve zaman çizelgesi belirlenmelidir.
“Durum Belgesi” hazırlanmalıdır. (**Tarama Süreci**)
- Müzakere sürecinde hazırlanacak olan **“Yönerge Uygulama Planları”** her sektör için bir yol haritası ortaya koyacaktır.
  - Direktifin kapsamına giren her sektör grubu ve hatta her bir işletme için uyumlaştırma taahhütlerini içerir. Örneğin; X işletmesi için Entegre Kirliliğin Önlenmesi ve Kontrolü Yönergesine uyum için gerekli süre, yatırım, bu yatırımın istenen süreye göre planlanması bu aşamada yapılması gerekenlerden bazılarıdır.
- Yönergelerin uyumlaştırılmasından sorumlu kamu kuruluşu ilgili yönergelerin uyumlaştırılması için planlamasını yaparken aynı zamanda AB mevzuatı ile uyumluluğun derecesini gösteren **‘Uyumluluk Tablosu’**nu hazırlamak ve sürekli güncellemek durumundadır.

AB Çevre Müktesebatına Uyum

Müzakere süreci ve yapılması gerekenler:

- Hazırlanan bu “Yönerge Uygulama Planları”nda belirtilen süreler bağlayıcıdır.
- Aday Ülke AB’ye tam üyeliği elde ettiğinde dahi bu sürelere uyulmaması durumunda Avrupa Adalet Divanı tarafından getirilen yaptırımlarla karşılaşılacaktır.

AB Çevre Müktesebatına Uyum

Müzakere Süreci:

Türkiye’de ne tip zorluklar beklenebilir?

- Uygulama ve yaptırımın bütünüyle eşit düzeyde sağlanamaması
- İdari kapasitenin ve finansal imkanların yetersizliği
- AB mali yardımlarının kısıtlı miktarda olması
- AB’nin dinamik yapısı ve sürekli gelişen mevzuat alanları
- Çevre mevzuatının diğer sektörler ile bütünleştirilmesi

AB Çevre Müktesebatına Uyum

Neden Uyum?

- Çevre koruma çalışmaları sınırlarötesi bir işbirliği gerektirmekte
- Ekonomik bütünleşmenin çevreye getireceği zararlar
- Tarife dışı teknik engeller
- Rekabetin korunması
- AB “Yeni Komşuluk” Politikası
- Çevre koruma politikalarının yaşam ve çalışma koşullarına olan olumlu etkisi

AB Mali Yardımları (2007-2013)

- 2007-2013 AB çok-yıllı yeni bütçe dönemi ile birlikte Türkiye, Hırvatistan ve diğer muhtemel katılım sürecine girecek ülkeler için **IPA** (Instrument for Pre-Accession) adı altında yeni bir mali yardım programı oluşturuldu.

- IPA, mevcut katılım öncesi mali programın yerine 2007-2013 yılları arasında kullanılması hedeflenen yeni bir mali mekanizma olarak kullanıma açılacaktır.
- IPA, aynı zamanda katılım sürecinde olan ülkeleri Yapısal ve Uyum Fonlarının kullanımına hazırlamak için aynı yönetim methodları ile uygulamaya koyulacaktır.

IPA Bileşenleri (2007-2013)

- Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılanma
- Bölgesel ve Sınır Ötesi İşbirliği
- Bölgesel Kalkınma
  - Çevresel önlemler; atık yönetimi, su kaynakları, kentsel atık su yönetimi ve hava kalitesi ile ilgili alanlar
  - Enerji altyapısı, yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinin artırılması
  - Endüstri bölgelerinin yeniden yapılandırılması (Kirlenmiş yerlerin ve arazilerin rehabilitasyonu dahil olmak üzere)
  - KOBİ'lerin Desteklenmesi: Teknolojik gelişme ve inovasyon kapasitelerinin güçlendirilmesi, KOBİ'lere yönelik ekonomik aktiviteyi canlandırıcı altyapı (business-related infrastructure) ve teknoloji hizmetlerinin sunumu, sürdürülebilir üretim modellerinin ve teknoloji transferinin teşvik edilmesi
- İnsan Kaynakları Geliştirme
- Kırsal Kalkınma

REC Türkiye Ne Yapıyor?

- Çok-taraflı Diyalog Platformu

Sektörler üzerinde önemli idari ve mali yükümlülükleri olacak özellikle ağır yatırım gerektiren direktiflerin uyumunda mutlaka sektörü temsil eden kuruluşların, meslek odalarının ve sivil toplumun müzakere pozisyonunun belirlenmesi için süreç içerisine dahil edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, REC Türkiye, AB yönetim prensiplerine uygun olarak aşağıdaki üç alanda bu çok-taraflı diyalog platformunu başlatmayı ve önümüzdeki sürece örnek bir katkı getirmeyi amaçlamaktadır.

- Entegre Atık Yönetimi
- REACH (AB'nin yeni kimya politikasını belirleyecek olan direktif)
- Çevresel Sorumluluk Direktifi ("environmental liability")

REC Türkiye Ne Yapıyor?

- **Çevresel Yatırımların Finansmanı**

AB'ne üyelik müzakereleri çerçevesinde AB çevre müktesebatına uyum için Türk iş dünyasının yapması gereken teknolojik ve altyapı yatırımları için gerekli olan finansman ihtiyacı ve bu ihtiyacın nasıl ve ne şekilde karşılanabileceği, daha önceki üye ülkelerdeki şirketlerin bu süreci nasıl yönetmiş oldukları ile ilgili bir bilgilendirme sürecinin başlatılması ve ilgili seminerlerin düzenlenmesi.

- **Deneyimlerin Paylaşılması – İş Ağlarının Kurulması**

Avrupa Birliği'ne yeni üye olmuş ülkelerdeki şirketlerin AB çevre müktesebatına uyum için yapmış oldukları altyapı ve teknolojik yatırımlar, yararlanılan finansman olanakları, şirket-içi yeniden yapılanma gibi elde ettikleri deneyimlerden yararlanılması amacıyla yuvarlak masa toplantılarının ülke genelinde gerçekleştirilmesi.

REC Türkiye Ne Yapıyor?

- **Avrupa Birliği Çevre Ödülleri – Türkiye Programı**

Avrupa Birliği'ne üye ve katılım sürecinde olan 28 ülkede çevre konusundaki başarılı sosyal sorumluluk çalışmalarıyla ön plana çıkan işletmelere verilen ve Avrupa'nın en prestijli ödülllerinden Avrupa Birliği Çevre Ödüllerine, Türk şirketlerinin katılımını REC Türkiye sağlıyor

Kategoriler:

Yönetim Ödülü, Süreç Ödülü, Ürün Ödülü, Uluslararası İşbirliği Ödülü

- **İklim Değişikliği**

REC Türkiye, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 6. madde uygulaması için "Ulusal Odak Noktası" olarak görevlendirilmiştir. Türkiye'de yapılacak eğitim, bilinçlendirme, kapasite geliştirme faaliyetlerinden sorumludur.

İklim Değişikliği Politikalarının Desteklenmesi (LIFE Programı)

Türkiye'nin en kapsamlı İklim Değişikliği Web Sitesi

Türkiye'nin ilk -3 Aylık- Süreli İklim Değişikliği Bülteni (CEMRE)

REC Türkiye Ne Yapıyor?

- Eğitim Çalışmaları

Entegre Çevre Kirliliğini Önleme ve Kontrol Yönetmeliği
EMAS, Eko-Etiket

- Sektörel Etki Analizleri

Fiili müzakerelerin başlaması ile birlikte, AB çevre müktesebatının uygulanmasının sektörler üzerinde önemli etkileri olacaktır. Hangi mevzuatın hangi sektörde nasıl bir yatırım gerektirdiği ve sektörün yapısına göre gerekli olan yatırımın büyüklüğü gibi konuların mevzuatların uygulamaya geçirilmeden çalışılması ve bu çerçevede "Sektörel Etki Analizleri" nin yapılması gerekmektedir. REC Türkiye, bu çerçevede pilot sektörlerde üçüncü taraf finansmanı ile çalışmalarına başlayacaktır.

Teşekkürler!

Kerem Okumuş, Özel Sektör Programları Yöneticisi

kerem.okumus@rec.org.tr

0312 284 95 55

BÖLGESEL ÇEVRE MERKEZİ
REC Türkiye